

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 d §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan sotilasvammalakia muutettavaksi niin, että kunnan tai kuntayhtymän vähintään 20 prosentin sotainvalideille järjestämistä sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluista kunnille ja kuntayhtymille aiheutuviin kustannuksiin voitaisiin käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

Kyseessä on valtiontalouden säästöjen aikaansaamiseksi toteutettava budjettitekninen, palvelujen rahoitustapaa koskeva lainmuutos.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Nykytila

Valtiokonttori korvaa sotilasvammalain (404/1948) 6 a §:n nojalla kunnille ja kuntayhtymille kustannukset, jotka aiheutuvat niiden vähintään 20 prosentin työkyvyttömyysasteen omaaville sotainvalideille järjestämistä sotilasvammalain 6 §:n 4 momentissa mainituista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Korvausta maksetaan sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisista kotipalveluista ja 4 kohdan mukaisista asumispalveluista, omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaisesta omaishoidon tuesta sekä terveydenhuoltolain (1326/2010) 24 §:n mukaisista sairaanhoidon palveluista aiheutuneista kustannuksista.

Sosiaalihuoltolain tarkoittamat kotipalvelut on tarkemmin määritelty mainitun lain 20 §:ssä ja niiden toimintamuodoista säädetään tarkemmin sosiaalihuoltoasetuksen (607/1983) 9 §:ssä. Sosiaalihuoltolain 17 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuina kotipalveluina korvataan kodinhoitajan tai kotivastustajan antamaa kotona tapahtuvaa työapua, henkilökohtaista huolenpitoa ja tukemista sekä tukipalveluina järjestettyjä palve-

luja, esimerkiksi ateria-, siivous-, kylvytys-, vaatehuolto-, kuljetus-, saattaja-, päiväkeskustoiminta- sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja. Tukipalveluna voidaan korvata myös esimerkiksi polttopuiden pilkontaa, lumen aurausta ja nurmikon leikkausta.

Sosiaalihuoltolain 22 §:n mukaan asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä. Sosiaalihuoltoasetuksen 10 §:n mukaan asumispalveluja järjestetään palveluasunnoissa tai tukiasunnoissa, joissa henkilön itsenäistä suoriutumista tuetaan sosiaalityöllä ja muilla sosiaalipalveluilla. Asumispalveluihin voi sisältyä esimerkiksi ateria- ja siivouspalveluja. Vuokraa, sähkö- ja vesimaksua ei korvata.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan omaishoitolain mukaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuesta laaditaan hoitajan ja kunnan kesken sopimus. Hoidettavalle laaditaan aina hoito- ja palvelusuunnitelma, joka on sopimuksen liitteenä.

Sotilasvammalain 6 §:n 4 momentin mukaan vähintään 20 prosentin invalidille korvattavia terveydenhuollon avopalveluja ovat

terveydenhuoltolain nojalla järjestetty koti-, päivä- ja yö sairaanhoito sekä kotisairaalahoido ja avohoitona järjestetty lääkinnällinen kuntoutus. Lääkinnällisenä kuntoutuksena korvattavia ovat muun muassa apuvälineet. Kotisairaalahoido on määräaikaista, tehostettua kotisairaanhoidoa. Se voi olla perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon tai niiden yhdessä järjestämää toimintaa. Kotisairaalahoidon yhteydessä annettavat lääkkeet ja hoitosuunnitelman mukaiset hoitotarvikkeet sisältyvät terveydenhuoltolain 25 §:n 2 momentin mukaan hoitoon.

Perussäännökset kustannusten korvaamisesta kunnille ja kuntayhtymille sisältyvät sotilasvammalain 6 a ja 6 b §:ään sekä sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annetun asetuksen (1117/1985) 9 a §:ään. Valtiokonttori maksaa kunnille ja kuntayhtymille kuukausittain ennakkoa palvelujen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia varten. Kunnan tai kuntayhtymän on tehtävä Valtiokonttorille vuosittain selvitys edellisestä vuonna aiheutuneista kustannuksista. Ennakkona liikaa saatu määrä on palautettava Valtiokonttorille. Jos ennakko on ollut liian pieni, Valtiokonttori maksaa erotuksen kunnalle tai kuntayhtymälle. Palvelujen järjestämisestä kunnalle tai kuntayhtymälle aiheutuneet kustannukset korvataan siten kokonaan valtion varoista.

Sotainvalidit saavat palvelut maksutta, sillä kunnat tai kuntayhtymät eivät voi periä maksuja palveluista, joiden järjestämisestä ei aiheudu niille kustannuksia. Tämä ilmenee sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 2 §:stä, jonka mukaan palveluista perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen. Lisäksi sotilasvammalain 6 a §:ssä on erityissäännös lain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettujen palvelujen maksuttomuudesta.

Valtiokonttori on suorittanut edellä mainituista sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluista kunnille aiheutuneet kustannukset valtiontalousarvion momentilta 33.50.51 (Sotilasvammakorvaukset).

Toteutuneet kustannukset kunnallisista avopalveluista olivat vuonna 2011 yhteensä noin 51 miljoonaa euroa. Vuonna 2013 kus-

tannukset ovat arviolta noin 47 miljoonaa euroa.

Nyt voimassa olevan sotilasvammalain 6 d §:n mukaan voidaan lain 6 §:ssä tarkoitettua laitoshuollosta, osa-aikaisesta laitoshuollosta tai kuntoutuksesta mainitun palvelun järjestäneelle laitokselle suoritettavaan korvaukseen käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan Valtiokonttori jakaa kyseisen määrärahan. Säännös laitoshuolto- tai kuntoutuspalvelujen kustannusten korvaamisesta Raha-automaattiyhdistyksen tuotoista tuli voimaan 1.1.1998, jolloin jo aiemmin valtion talousarviossa noudatettu vaikiintunut hallinto- ja budjettitekninen käytäntö kirjattiin sotilasvammalakiin.

1.2 Ehdotetut muutokset

Valtiontalouden kehyspäätöksessä 4.4.2012 vuosiksi 2013—2016 on päätetty Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) tuoton ohjaamisesta yleiskatteellisille momenteille 10 miljoonaa euroa vuonna 2013, 20 miljoonaa euroa vuonna 2014 ja 30 miljoonaa euroa vuodesta 2015 alkaen. Kehyspäätöksessä ei otettu kantaa, mihin kohteisiin rahoitus tulisi ohjata.

Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käytöstä ja jakamisesta on säädelty arpajaislaissa (1047/2001). Arpajaislain 17 §:n 2 momentin mukaan raha-automaattien, kasinopelien ja pelikasino toiminnan tuotto käytetään terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Arpajaislain 22 §:n 1 momentin mukaan raha-automaattien, kasinopelien ja pelikasino toiminnan tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille. Pykälän 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa voidaan pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tuottoja käyttää myös rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetussa laissa (1184/1988), eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetussa laissa (1039/1997) ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:ssä säädettyihin menoihin. Lisäksi 1 momentissa tarkoitettuja tuottoja voidaan käyttää näkövammaisten kirjastosta annetun lain (638/1996) 5 a §:ssä

tarkoitettujen toimitilojen perustamismenoihin.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan hallitus vahvistaa kolmannen sektorin järjestöjen mahdollisuuksia luoda ja parantaa hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä, osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia sekä tarjota erilaista arjen apua ja tukea.

Koko Raha-automaattiyhdistyksen vuosittain jaettava tuotto otetaan valtion budjettiin jaettavaksi valtion talousarviossa esitetyn mukaisesti. Suurin osa jaettavasta määrärahasta jaetaan esitettyjen avustushakemusten perusteella oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Jokaisen avustuskohteen tarkoituksenmukaisuus arvioidaan erikseen avustuspäätöksiä valmisteltaessa. Hallitusohjelman mukaan Raha-automaattiyhdistyksen avustukset sosiaali- ja terveysjärjestöille kohdennetaan kansalaisten omaehtoista selviytymistä ja hyvinvointia edistäviin kohteisiin.

Valtioneuvosto jakaa avustukset yleensä kerran vuodessa sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä ja Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen antaman jakoehdotuksen pohjalta. Raha-automaattiyhdistyksistä annetun lain (1056/2001) mukaan jakoehdotukseen tulee liittää hakijakohtainen avustussuunnitelma seuraavien kolmen vuoden ajalle.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta on kohdistettu lisäksi valtion talousarvion momenteilta 33.50.52, 33.50.55 ja 33.50.56 varoja sotainvalidien kuntoutukseen ja laitoshoitoon sekä rintamaveteraanien ja eräiden muiden ryhmien kuntoutukseen.

Valtiontalouden kehyspäättös, jonka mukaan osa Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta siirretään valtion talousarvion yleiskatteellisille momenteille, perustuu tarpeeseen saada aikaan välttämättömiä säästöjä valtion menoihin. Kehyspäättöksen toteuttamiseksi on sosiaali- ja terveysministeriössä haettu ratkaisua, joka tukisi nykyisessä arpajaislaisa määriteltä käyttötarkoitusta ja olisi lakiteknisesti yksinkertainen. Tämän perusteella on päädytty ratkaisuun, jossa Raha-automaattiyhdistyksen tuottoja ohjattaisiin valtion talousarviossa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa momentille 33.50.51, joka koskee arviomäärärahaa sotilasvammakorva-

uksiin sekä arpajaislain 22 § 2 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamista. Momentin käyttötarkoitus liittyy terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Momentin määräraha sisältää sotainvalideille annettavien sosiaali- ja terveydenhuollon avopalvelujen korvauksen kunnille, johon RAY:n tuottoa voitaisiin ohjata.

Esityksessä ehdotetaan sotilasvammalain 6 d §:ä muutettavaksi niin, että Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa voitaisiin käyttää myös sotilasvammalain 6 § 4 momentin mukaisista kunnan vähintään 20 prosentin sotainvalideille järjestämistä sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluista aiheutuviin kustannuksiin.

Siltä osin kuin Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta maksettavat avustuserät eivät kata avopalveluista jatkossa aiheutuvia kustannuksia, Valtiokonttori voi suorittaa ne entiseen tapaan momentilta 33.50.51 (Sotilasvammakorvaukset).

Yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille jaettavien raha-automaattiyhdistysten yhteismäärä vuonna 2012 on 291 miljoonaa euroa, mikä on lähes 25 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2011 toteutunut avustusmäärä (268,2 milj. euroa). Valtioneuvoston kehyspäättökseen sisältyvän suunnitelman mukaisesti järjestöavustukset ovat 301 miljoonaa euroa vuonna 2013 ja nousevat vuoteen 2016 mennessä noin 320 miljoonaan euroon. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton myönteinen kehitys varmistaa sosiaali- ja terveysalan järjestöille, Raha-automaattiyhdistyksen avustustrategian puitteissa, vähintään nykyisen tasoiset toimintamahdollisuudet.

Järjestöjen toimintamahdollisuuksien edistämiseksi ja eri kohteiden rahoituksen selkeyttämiseksi viime vuosina on tehty päätöksiä, joilla aiemmin Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta rahoitettua toimintaa on siirretty budjettirahoitteiseksi (mm. pelastus- ja lääkärihelikopteritoiminta, syöpärekisterin ylläpitäminen, UKK-instituutin toiminta).

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta Valtiokonttorille ohjattava määräraha laskee lähivuosina, erityisesti veteraanikuntoutuksen osalta, kun tällä hetkellä keski-ikältään noin 88-vuotiaiden veteraanien lukumäärä vähenee.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Raha-automaattiyhdistyksen voittovarojen käyttö sotainvalidien avo- ja laitoshuollon palvelujen kustannuksiin ratkaistaan vuosittain valtion talousarviossa ja päätettäessä Raha-automaattiyhdistyksen voittovarojen käytöstä. Tuoton kohdentaminen momentille 33.50.51 (Sotilasvammakorvaukset) vähentää vastaavasti talousarviomäärärahan tarvetta 10 miljoonalla eurolla vuonna 2013.

Määrärahan uudelleen kohdentaminen ei tämänhetkisen tiedon mukaan heikennä tai vaaranna sosiaali- ja terveysalan järjestöille suunnatun tuen tasoa. Kehyspäätöksessä on kuitenkin todettu, että jos Raha-automaattiyhdistyksen tuotto ei kehity odotetusti, yhteisöille ja säätiöille jaettavia avustuksia pienennetään. Tuoton yleinen kehitys on sidoksissa Raha-automaattiyhdistyksen toimintaympäristön mahdollisiin muutoksiin, muun muassa talouden kehitykseen ja pelaamisen muutoksiin.

2.2 Organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Valtiokonttori korvaa avohuollon kustannukset kunnille ja kuntayhtymille nykyisen käytännön mukaisesti.

2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Järjestely ei heikennä sotainvalidien korvausturvaa, eikä myöskään rintamaveteraanien kuntoutusta eikä vaikuta kuntien tai kuntayhtymien taloudelliseen tai oikeudelliseen asemaan.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen, kolmannen sektorin, toimintaan järjestelyllä ei ole merkittävää vaikutusta.

3 Asian valmistelu

Asia on valmisteltu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu valtiovarainministeriötä, Raha-automaattiyhdistystä sekä Sosiaali- ja terveysalan järjestöjä edustavaa SOSTE ry:tä. Lisäksi on kuultu myös Sotainvalidien Veljesliitto ry:tä.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

sotilasvammalain 6 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasvammalain (404/1948) 6 d §, sellaisena kuin se on laissa 776/1998, seuraavasti:

6 d §

Edellä 6 §:ssä tarkoitetun korvauksen maksamiseen voidaan käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa, jos kysymyksessä on:

1) 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin avo-
huollon kustannuksiin kunnalle tai kuntayh-
tymälle suoritettava korvaus;

2) 6 §:n 5 momentissa tarkoitetusta laitoshuollosta, osa-aikaisesta laitoshuollosta tai kuntoutuksesta sanotun palvelun järjestäneelle laitokselle suoritettava korvaus.

Valtiokonttori maksaa 1 momentissa tarkoitettut korvaukset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2012

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Peruspalveluministeri *Maria Guzenina-Richardson*

Laki

sotilasvammalain 6 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasvammalain (404/1948) 6 d §, sellaisena kuin se on laissa 776/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 d §

Jos 6 §:ssä tarkoitettu korvaus laitoshuollosta, osa-aikaisesta laitoshuollosta tai kuntoutuksesta suoritetaan mainitun palvelun järjestäneelle laitokselle, voidaan korvaukseen käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa.

Valtiokonttori jakaa 1 momentissa tarkoitettua määrärahan.

Ehdotus

6 d §

Edellä 6 §:ssä tarkoitettua korvauksen maksamiseen voidaan käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa valtion talousarvioon tarkoitusta varten varatun määrärahan rajoissa, jos kysymyksessä on:

1) 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin avohuollon kustannuksiin kunnalle tai kuntayhtymälle suoritettava korvaus;

2) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettua laitoshuollosta, osa-aikaisesta laitoshuollosta tai kuntoutuksesta sanotun palvelun järjestäneelle laitokselle suoritettava korvaus.

Valtiokonttori maksaa 1 momentissa tarkoitettua korvaukset.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*